RURAL DRINKING WATER AND SANITATAION DEPARTMENT
Government of Karnataka

SAMPOORNA SWACHHATA
through
SWACHHA SHANIVARA & PARIHARA (GRM)

Sheetal N Singh
Director ISA, RDWSD, GoK

SWACHHA SHANIVARA

- This initiative began as an offshoot of Swachhata Hi Sewa Campaign
- A mandated activity across all Districts to maintain Cleanliness in villages through IEC, stakeholder participation and Grievance redressal.
- Swachh Shanivara is a continued and ongoing drive for visual cleanliness in rural areas.

Activities that have contributed to the success to support Swachh Shanivara initiative

- Social media awareness
- Effective IEC
- Community Radio stations
- Capacity Building
- Community participation
- Uniform designs and branding
- Grievance Redressal – Parihara
- Shramadaan –Volunteerism

GO of Swachh Shanivara is Mandate to all Govt institute , PRIs & Dist. Administration to take up this in campaign Mode

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ

ಗ್ರಾಮೀಣ ಕುಡಿಯುವ ನೀರು ಮತ್ತು ನೈರ್ಮಲ್ಯ ಇಲಾಖೆ

ಆಯುಕ್ತರವರ ಕಛೇರಿ, ಗ್ರಾ.ಕು.ನೀ.&.ನೈ.ಇ., 2ನೇ ಮಹಡಿ, "ಇ" ಬ್ಲಾಕ್, ಕೆಹೆಚ್‌ಬಿ ಕಟ್ಟಡ, ಕಾವೇರಿ ಭವನ, ಕೆ.ಜಿ. ರಸ್ತೆ,
ಬೆಂಗಳೂರು – 560 009. ☎ : 080-22240508 : 22240509 ಈ-ಮೇಲ್: krwssd@gmail.com

ಸಂಖ್ಯೆ:RDW&SD/JJM/ISA/17/GoI/2021-22/541 ದಿನಾಂಕ:14-11-2022

-:ಸುತ್ತೋಲೆ:-

ವಿಷಯ: ರಾಜ್ಯದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು 'ನಮ್ಮ ಗ್ರಾಮ-ಸ್ವಚ್ಛ ಗ್ರಾಮ' ವನ್ನಾಗಿ ಘೋಷಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಮಾಹೆಯ ಮೊದಲ ಶನಿವಾರವನ್ನು "ಸ್ವಚ್ಛ ಶನಿವಾರ"ವನ್ನಾಗಿ ಆಚರಿಸುವ ಕುರಿತು.

ಉಲ್ಲೇಖ: ಸ್ವಚ್ಛ ಭಾರತ್ ಮಿಷನ್ (ಗ್ರಾ) ಹಂತ-2 ಯೋಜನೆಯ ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಗಳು

.....

"ಸ್ವಚ್ಛತೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಹಾಗೂ ಬಹು ಮುಖ್ಯ" ಇದು ಶುಚಿತ್ವ ಕುರಿತು ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿಜೀಯವರ ಧ್ಯೇಯವಾಕ್ಯವಾಗಿತ್ತು, ಅವರ ಆಶಯದಂತೆ ನಮ್ಮ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರು, ಆರೋಗ್ಯವಂತರಾಗಿ, ಸದೃಡರಾಗಿ, ಸಶಕ್ತರಾಗಿ, ಸುರಕ್ಷೆ ಹಾಗೂ ಸ್ವಾಭಿಮಾನದಿಂದ ಬದುಕಬೇಕೆಂದರೆ ಸ್ವಚ್ಛತೆಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಅವಶ್ಯ ಹಾಗೂ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನೈರ್ಮಲ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಇಂದಿಗೂ ಆಸಕ್ತಿ ಕಡಿಮೆಯಿದೆ, ಇದಕ್ಕೆ ಹಲವು ಕಾರಣಗಳಿವೆ, ನೈರ್ಮಲ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಜನರಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾದ ಮಾಹಿತಿ/ಅರಿವು ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ನಾಗರೀಕರು ಆರೋಗ್ಯಕರ ಗೌರವಯುತ ಜೀವನ ನಡೆಸಲು ಸ್ವಚ್ಛ ಪರಿಸರ, ಶುದ್ದ ನೀರು, ಶುದ್ದ ಗಾಳಿ, ಶುದ್ಧ ಆಹಾರ ಹಾಗೂ ಉತ್ತಮ ನೈರ್ಮಲ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು ಹಾಗೂ ಪರಿಸರ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವಾಗಿವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ನೈರ್ಮಲ್ಯ ಎನ್ನುವುದು ಕೇವಲ ಒಂದು ದಿನದ ಕೆಲಸವಲ್ಲ ಅದೊಂದು ನಿರಂತರ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ.ಇದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಹಭಾಗಿತ್ವ ಮತ್ತು ಆಂದೋಲನವಾಗಬೇಕಿದೆ.

ಇದಲ್ಲದೆ, ಇಂದು ನಗರೀಕರಣ, ಇಂಟರ್‌ನೆಟ್ ಹಾಗೂ ಜನರ ಅಗತ್ಯತೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿವೆ, ಇದರ ಪರಿಣಾಮ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಇಂದು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಸಹ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಬಳಕೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ದಿನೇ ದಿನೇ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್, ಗಾಜು, ಬಾಟಲು ಇತ್ಯಾಧಿ ಘನ ವಸ್ತುಗಳ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಘನ ತ್ಯಾಜ್ಯ ಅಧಿಕವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದು ಗ್ರಾಮಿಣ ಜನರ ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಪರಿಸರದ ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿಕೂಲ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತಿದೆ. ಗ್ರಾಮಗಳ ಸ್ವಚ್ಛತೆ ಮತ್ತು ಸೌಂದರ್ಯ ನಶಿಸುತ್ತಿದೆ, ಮತ್ತು ದೃಶ್ಯ ಮಾಲಿನ್ಯ (Visual Pollution) ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಅರಿವು ಹಾಗೂ ಜನರ ಸಹಭಾಗಿತ್ವ ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವ ಮುಖೇನ ಸ್ವಚ್ಛ, ಸುಂದರ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಬೇಕಿದೆ.

ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ತ್ಯಾಜ್ಯ ವಿಲೇವಾರಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಒಣ ಮತ್ತು ಹಸಿ ತ್ಯಾಜ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ಒಣ ಕಸವನ್ನು ಮರುಬಳಕೆ (Recycle) ಮಾಡುವುದು ಹಾಗೂ ಹಸಿ ಕಸವನ್ನು ಗೊಬ್ಬರವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುವ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛ ಭಾರತ್ ಮಿಷನ್ (ಗ್ರಾ) ಮೂಲಕ ಮಾಡಬೇಕಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಮುದಾಯ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಯುವ ಜನರ ಸಹಕಾರ ತುಂಬ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿಯೇ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಗ್ರಾಮ ಸಂಪೂರ್ಣ ನೈರ್ಮಲ್ಯ ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದರೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು (ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳು) ಅತ್ಯಂತ ಕಾಳಜಿ ಮತ್ತು ಅಷ್ಟೇ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

..2)

ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿನ ಜನರಿಗೆ ಶುದ್ಧ, ಸುರಕ್ಷಿತ ಕುಡಿಯುವ ನೀರು ಮತ್ತು ನೈರ್ಮಲ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕಾಪಾಡುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಇಲಾಖೆ ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮೀಣ ಕುಡಿಯುವ ನೀರು ಮತ್ತು ನೈರ್ಮಲ್ಯ ಇಲಾಖೆಯು ಅವಿರತ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನೈರ್ಮಲ್ಯ ಸುಸ್ಥಿರತೆಯನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವ ಉದ್ದೇಶದೊಂದಿಗೆ ರಾಜ್ಯದ ಎಲ್ಲಾ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಕಸ ಸಂಗ್ರಹಣೆ, ಮೂಲದಲ್ಲಿಯೇ ಕಸ ವಿಂಗಡಣೆ, ವಿಲೇವಾರಿ ಮತ್ತು ಸ್ವಚ್ಛತಾ ಶ್ರಮದಾನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ಇಡೀ ಗ್ರಾಮ, ಗ್ರಾಮದ ಬೀದಿಗಳು, ನೀರಿನ ಮೂಲಗಳ ಸ್ವಚ್ಛತೆ, ಶಾಲಾ ಆವರಣ, ಅಧಿಕವಾಗಿ ತ್ಯಾಜ್ಯ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಕಸ ಮುಕ್ತವಾವನ್ನಾಗಿಸಬೇಕಿದೆ.

ಈ ಹಿನ್ನೆಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ಎಲ್ಲಾ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳನ್ನು **"ನಮ್ಮ ಗ್ರಾಮ ಸ್ವಚ್ಛ ಗ್ರಾಮ – ಗ್ರಾಮದ ನಡೆ ಸ್ವಚ್ಛತೆ ಕಡೆ"** ಎನ್ನುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಮಾಹೆಯ ಮೊದಲ ಶನಿವಾರ ದಿನದಂದು ಸಮಗ್ರವಾದ ಸ್ವಚ್ಛತೆಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಉದ್ದೇಶದೊಂದಿಗೆ **'ಸ್ವಚ್ಛ ಶನಿವಾರ'**ವನ್ನಾಗಿ ಆಚರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಸುಸ್ಥಿರ ನೈರ್ಮಲ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ರೂಢಿಸಲು ವಿವಿಧ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಪ್ರತಿ ಮಾಹೆಯ ಮೊದಲ ಶನಿವಾರವನ್ನು **"ಸ್ವಚ್ಛ ಶನಿವಾರ"**ವನ್ನಾಗಿ ಆಚರಿಸಲು ಆದೇಶಿಸಿದೆ. ಹಾಗೂ ಸದರಿ ದಿನದಂದು ಅನುಬಂಧ-1ರಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿರುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿ ಅನುಷ್ಠಾನ ಗೊಳಿಸುವುದು.

15/11/2022

ಸರ್ಕಾರದ ಅಪರ ಮುಖ್ಯಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳು
ಗ್ರಾ ಅ ಮತ್ತು ಪಂ ರಾಜ್ ಇಲಾಖೆ

ರವರಿಗೆ,

ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು
ಎಲ್ಲಾ ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳು.

ಪ್ರತಿಯನ್ನು:

1. ಆಯುಕ್ತರು, ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಆಯುಕ್ತಾಲಯ, ಗ್ರಾಅ ಮತ್ತು ಪಂ.ರಾ ಇಲಾಖೆ ಬೆಂಗಳೂರು ಇವರ ಮಾಹಿತಿಗಾಗಿ.
2. ಆಯುಕ್ತರು, ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಆಯುಕ್ತಾಲಯ, ಗ್ರಾಅ ಮತ್ತು ಪಂ.ರಾ ಇಲಾಖೆ ಬೆಂಗಳೂರು ಇವರ ಮಾಹಿತಿಗಾಗಿ.
3. ನಿರ್ದೇಶಕರು, ಗ್ರಾಮೀಣ ಕುಡಿಯುವ ನೀರು ಮತ್ತು ನೈರ್ಮಲ್ಯ ಇಲಾಖೆ ಇವರ ಮಾಹಿತಿಗಾಗಿ.
4. ನಿರ್ದೇಶಕರು,(ISA) ಗ್ರಾ.ಕು.ನೀ ಮತ್ತು ನೈ ಇಲಾಖೆ ಇವರ ಮಾಹಿತಿಗಾಗಿ
5. ಕಛೇರಿ ಪ್ರತಿ

Cleanliness Drive through Social Media

Rural Drinking Water & Sanitation Department, GoK
@rdwsd_gok

ಚುನಾಯಿತ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು, ಅಧಿಕಾರಿಗಳು, ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಚ್ಛತಾ ಶ್ರಮದಾನದಿಂದ ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆ, ಚಿಂತಾಮಣಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಮುನಗನಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾ.ಪಂ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕಲ್ಯಾಣಿಗೆ ಮರುಜೀವ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.

ಪುರಾತನ ಕಲ್ಯಾಣಿಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ, ಸ್ವಚ್ಛತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿ.

#RDWSD #SBMG #Chikkaballapura

Translate post

Rural Drinking Water & Sanitation Department, GoK
@rdwsd_gok

ಬೈಲೂರು ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿಯ ಸ್ವಚ್ಛತಾ ಕಾರ್ಯ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮಾದರಿಯಾಗಲಿ

ಎಲ್ಲೆಂದರಲ್ಲಿ ತ್ಯಾಜ್ಯವನ್ನು ಎಸೆದು ಬೇಜಾವಬ್ದಾರಿ ಮೆರೆಯಬೇಡಿ. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸ್ಥಳಗಳ ಸ್ವಚ್ಛತೆ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಕರ್ತವ್ಯ ಎಂಬುದ ಮರೆಯದಿರಿ.
#RDWSD #SBMG #cleanliness

Translate post

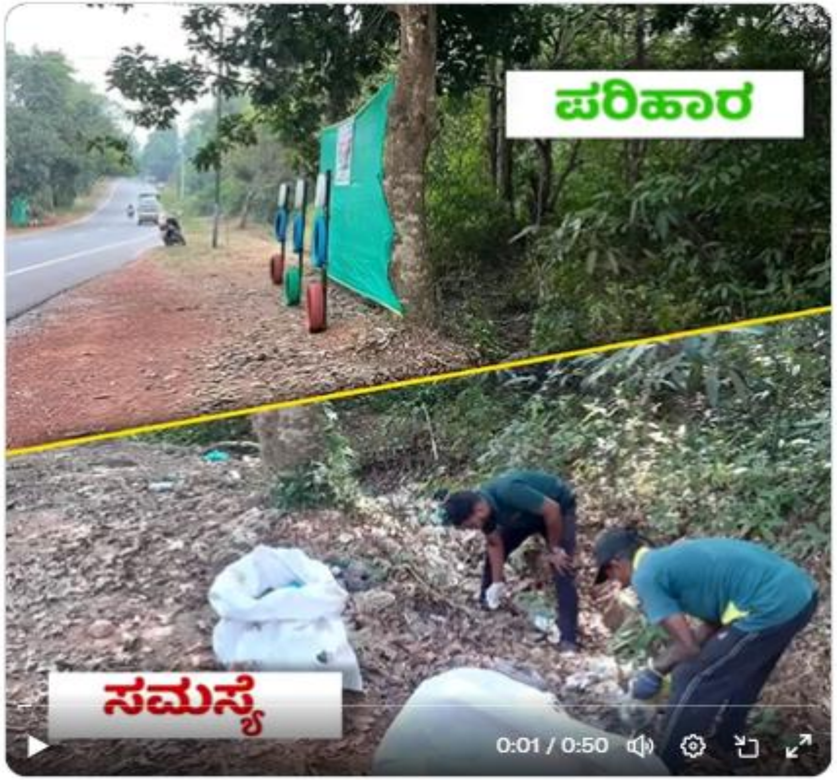

Depicting Before & After Scenario

Cleanliness Drive through Social Media

Rural Drinking Water & Sanitation Department, GoK
@rdwsd_gok

ಕಸವನ್ನು ಸಂಪನ್ಮೂಲವಾಗಿಸುವ ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡಿದ್ದಾರೆ ಆರತಿ ಕಸ್ತೂರಿ.

ಪೈಪ್ ಕಾಂಪೋಸ್ಟಿಂಗ್ ಮೂಲಕ ಹಸಿ ಕಸವನ್ನು
ಸುಲಭವಾಗಿ ಗೊಬ್ಬರವನ್ನಾಗಿಸಿ.

#RDWSD #SBMG #SwachhBharat #SwachhataHiSeva
#GarbageFreeIndia #SWM

Translate post

Rural Drinking Water & Sanitation Department, GoK
@rdwsd_gok

ಬೂದು ನೀರು ನಿರ್ವಹಣೆ, ವೈಯಕ್ತಿಕ ಶೌಚಾಲಯ ಬಳಕೆ, ತ್ಯಾಜ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಮೂಲಕ ಸ್ವಚ್ಛ ಭಾರತ್ ಮಿಷನ್ (ಗ್ರಾಮೀಣ) ಯಶಸ್ವಿ ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಜಿಲ್ಲೆ ಸೂಳಿಕೆರೆ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿ ಹೇಗೆ ಮಾದರಿಯಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಅಧಿಕಾರಿ ಶೈನಾಜ್ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ, ನೀವೊಮ್ಮೆ ನೋಡಿ.
#RDWSD #SBMG

Translate post

Interviews

Cleanliness Drive through Social Media

Creatives

Cleanliness Drive through Social Media

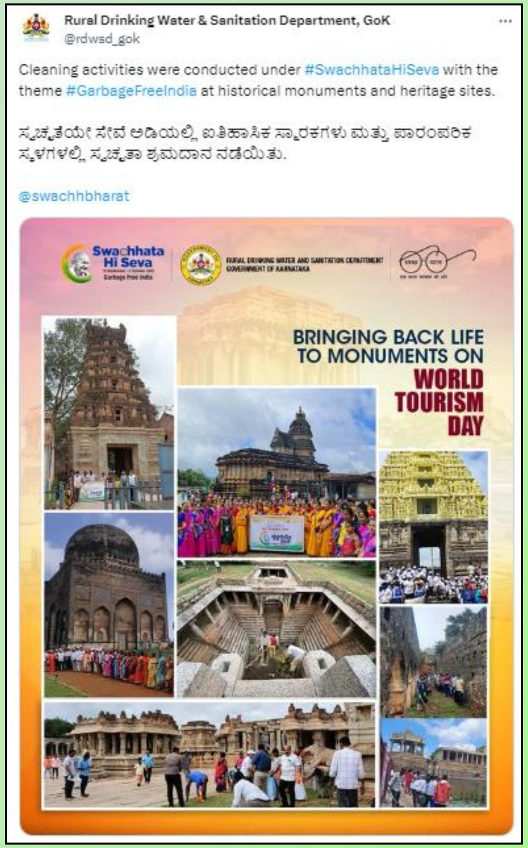

Cleanliness Drive through Stakeholder Participation

Cleanliness Drive through Stakeholder Participation

Cleanliness Drive through WASH PMU & ISAs

Tagging with festival and special days

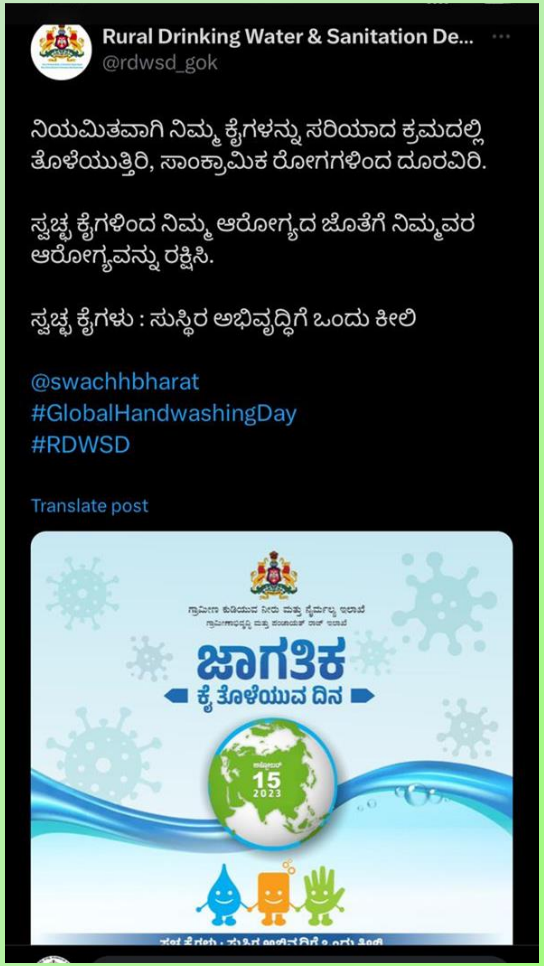

Conveying messages through uniform designs and branding

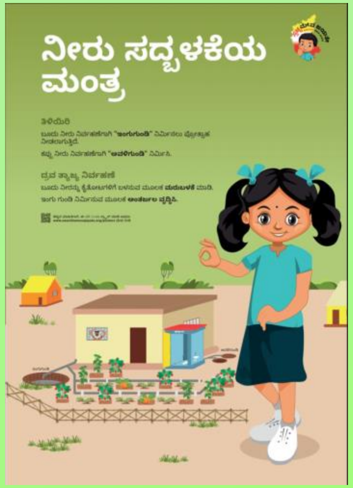

Cleanliness Drive through Community Radio Service

Usage of **PARIHARA**- GRM

Public **A**ccess to **R**esponsive and **I**nnovative **Ha**ndling of complaints **R**esolution **A**pplication

- **PARIHARA** is a Public Grievance & Redressal monitoring system of the department
- Public can register complaints on **Water and Sanitation** on phone, Email, social media (Twitter, Facebook or WhatsApp).
- Call center is operational from 6 AM-10 PM (2 Shifts) on all days
- A integrated call centre for all the departments under RDPR is proposed to be commission soon

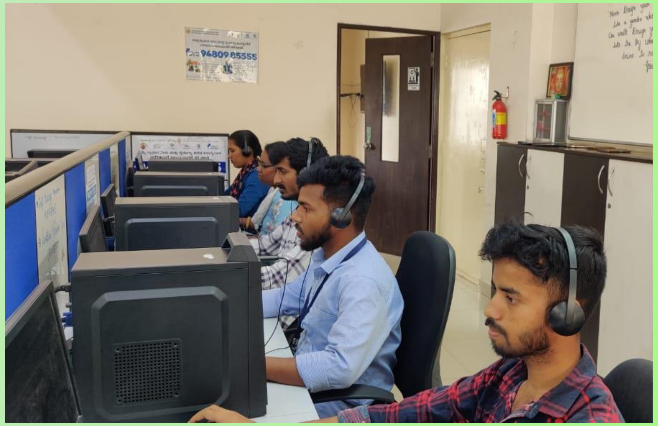

Complaints Received under Water & Sanitation till Jan 2024 : 36525

Complaints redressed : 35925

Issues related to Sanitation – Addressing complaints with respect to

1. Solid Waste Management

- Delay in Garbage collection
- Clearance of Black spot
- Waste segregation / mixing issues
- Vehicles not deployed for waste picking

2. Liquid Waste Management

- Drainage line blockages
- Stagnation of grey water
- GWM related issues
- Jetting and Sucking machine requirement

3. IHHL

- Request for new toilet application process
- Beneficiary payment delay
- Delay in application process
- ID linking issues

4. Community

- Toilet not available in School, Anganwadi
- No water in CSC
- Poor hygienic condition at CSC
- Need for new Community toilet

These Complaints are reverted to concerned officials at various level and issues redressed in a time bound manner

ಪರಿಹಾರ
parihara
9480985555

Thank you